

**ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

Рев-281/04

Бања Лука, 21.2.2006. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија, Стаке Гојковић као предсједника вијећа, Петра Бајића, Биљане Томић, Стевана Савића и Дарка Осмића, као чланова вијећа, у правној ствари тужитељице Љ. Ш. удове Л., из К., сада са пребивалиштем у Б., П. П., коју заступа Д. Б., адвокат из Б., против тужене ЗДП Е.Х. Т., коју заступа З. Т., адвокат из Т., и СОД Ј. Т., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене против пресуде Окружног суда у Т., Гж-394/03 од 7.06.2004. године, на сједници одражној 21.2.2006. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се дјелимично уважава и пресуда Окружног суда у Т. Гж-394/03 од 7.6.2004. године преиначава у погледу одлуке о камати, тако што се тужена ЗДП Е. -Х. из Т. обавезује да тужитељици Љ. Ш. плати законску затезну камату на износ од 34.341,16 њемачких марака (DEM) почев од 29.6.1993. године, а на износ од 12.030 њемачких марака (DEM) почев од 28.4.1994. године, па до 18.5.2001. године у висини каматне стопе коју су комерцијалне банке у Републици Српској у то вријеме плаћале на штедне улоге по виђењу у DEM валути а од 19.5.2001. године до исплате на 46.341,16 KM плати камате по каматној стопи прописаној Законом о висини стопе затезне камате.

У осталом дијелу (за плаћање главног дуга у износу од 46.371,16 KM) ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Т. П-119/93 од 3.9.2002. године обавезана је тужена ЗДП Е.-Х. из Т. да тужитељици накнади штету у износу од 58.401,16 KM са каматом прописаном чл. 277. Закона о облигационим односима, почев од 29.6.1993. године па до 19.5.2001. године, а од тада до исплате по каматној стопи прописаној Законом о висини стопе затезне камате, уз накнаду трошкова спора у износу од 11.760,00 KM све у року од 15 дана по правоснажности пресуде под пријетњом извршења (став 1.). Тужбени захтјев тужитељиц према туженој СОД Ј. из Т. се одбија (став 2.).

Другостепеном пресудом Окружног суда у Т. Гж-394/03 од 7.6.2004. године, жалба тужене ЗДП Е.-Х. из Т. је уважена, и првостепена пресуда преиначена тако што је ова тужена обавезана да тужитељици накнади штету у износу од 46.371,16 KM, са законском затезном каматом почев од 29.6.1993. године до исплате, уз накнаду трошкова спора у износу од 12.488,50 KM, све у року од 30 дана по правоснажности пресуде под пријетњом извршења.

Тужена ЗДП Е.-Х. из Т. побија другостепену пресуду због битних повреда одредаба парничног посутпка и погрешне примјене материјалног права, с пирједлогом да се побијана пресуда укине и предмет врати другом вијећу другостепеног суда на поновно суђење или да се побијана пресуда преиначи тако што би се жалба тужене уважила, преиначила првостепена пресуда и тужбени захтјев одбио.

Тужитељица је у одговору на ревизију тужене оспорила наводе ревизије и предложила да се иста одбије.

Ревизија је дјелимично основана.

У тужби тужитељица захтјевом тражи да јој тужена ЗПД Е.-Х. из Т. накнади штету која јој је настала на породичној кући и покретним стварима у њој, дана 3.8.1992. године.

Породична – стамбена зграда – кућа тужитељице је величине 11 x 5 м са намјештајем и покућством, потпуно је изгорјела у пожару који је избио тога дана. Током поступка првостепени суд је на основу налаза и мишљења вјештака С. В. и П. Л., дипл. инг. електротехнике, утврдио да је пожар настао на електричним инсталацијама у породичној кући тужитељице, који је проузрокован присуством високог напона нултог проводника вањске мреже у унутрашње инсталације у кући, који у нормалним условима не смије доћи ни под који напон. Да је нулти проводник ниско напонске мреже дошао под високи напон због пада једне фазе 10 кВ (киловолтног) вода (далековода) која напаја припадајућу СТС (стубну трафостаницу) – 10/04 кВ. 50 кВа (кило волтампера) пошто се откачила од разореног 10 кВ потпорног изолатора и пала директно на конструкцију стубне трафостанице «која је уједно и директна земља (нула) чиме је нула цјелокупне припадајуће мреже дошла директно под напон» од око 6 кВ. Просљеђивањем таквог напона вањском нисконапонском мрежом до унутрашње инсталације у тужитељициној кући која је предвиђена за напон од 0,4 кВ, морало је одмах доћи до пробоја изолације инсталационе опреме, а затим претјераног гријања и варничења, што је «и проузроковало локалне пожаре (запаљења) на лако запаљивим мјестима, а тиме и потпуно уништење објекта – куће услијед тоталног пожара». С обзиром да се радило о директном једнополном земном споју које је вјероватно доста дуго трајало, то се може констатовати да је затајила и прекострујна заштита на 10 кВ расклопишту ТС (трафостанице) 35/10 кВ плана, те заштите за дојаву искључења земног споја. У вријеме овог пожара, смртно је страдао Ш. Г. у својој кући, која се налази у непосредној близини куће тужитељице, а који је у то вријеме руком дохватио телевизор, и да је непознато лице пуцањем из аутоматске пушке прекинуло довод струје из далековода како би ватрогасци приступили гашењу пожара у кући тужитељице, о чему су се изјаснили свједоци Ђ. В. и С. В.

На основу оваквог стања ствари, првостепени суд је закључио да је тужена одговорна за накнаду штете по основу објективне одговорности, која је проузрокована употребом опасне ствари (електричне струје), а на основу одредби чл. 154. став 2. 173. и 174. Закона о облигационим односима.

Висина материјалне штете утврђена је у смислу одредби чл. 189. и 190. Закона о облигационим односима, на основу налаза и мишљења вјештака Н. Н., дипл. инг. грађевинарства, од 3.5.1993. године, који је утврдио вриједност грађевинских радова на објекту тужитељице у износу од 13.494,620 динара, узимајући њихову вриједност у мјесецу децембру 1992. године. Да је вриједност уништених електроинсталација у кући тужитељице износила 1.247.000 динара.

Тужитељица и њен пуномоћник уништене покретне ствари у кући процјенили су на износ од 24.060 динара на дан 28.4.1994. године, на што тужена није приговарала. Вјештак финансијске струке С. П., дипл. економиста, је утврдио да на дан израде налаза 4. маја 2002. године износ за уништене ствари од 24.060 динара одговара износу 24.060 њемачких марака (даље: DEM), износу за грађевинске радове и материјал од 13.494,620 динара одговара износу од 31.680,84 DEM по курсу на дан 31.12.1992. године, а износу за уништене електроинсталације од 1.247.000 динара – износ од 2.660,32 DEM по курсу на исти дан, укупно 58.101,16 DEM. Конверзијом динара у DEM валуту, а потом DEM у конвертибилне марке (KM) валуту, по курсу 1 DEM = 1 KM, суд је досудио тужитељици 58.401,16 KM са каматом прописаној одредбом чл. 277. Закона о облигационим односима (у даљем тексту ЗОО) од 29.6.1993. године до 19.5.2001. године, а од тада до исплате по каматној стопи прописаној Законом о висини стопе затезне камате.

Другостепени суд је по жалби тужене Е.-Х. из Т., одржао расправу у току које је саслушао вјештака В. С., дипл. инг. електротехнике. Тужитељица је на главној расправи пред другостепеним судом снизила тужбени захтјев за накнаду штете на покретним стварима за 50%, тј. снизила на износ од 12.030 KM, па је прецизирала тужбени захтјев у укупном износу од 46.371,16 KM. Другостепени суд је побијаном пресудом тужитељици досудио износ од 46.371,16 KM, из разлога које је у образложењу пресуде дао и првостепени суд.

Ревизија је дјелимично основана.

Супротно наводима ревизије тужене вјештаци В. С. и Л. П., дипл. инг. електротехнике, у својим налазима и мишљењима, који су сагласни, јасно су описали узрок настанка пожара у кући тужитељице о чему је напријед било ријечи. При истим наводима вјештак В. С. је остао и приликом усменог саслушања пред другостепеним судом.

Према налазу и мишљењу наведених вјештака, узрок разарања 10 кВ потпорног изолатора који је непосредно претходио паду једне фазе далековода на стубну трафостаницу, са посљедицом настанка пожара у кући тужитељице, није од утјецаја на пресуђење овог спора на чему се инсистира у ревизији тужене. Потпорни изолатор је дио далековода које је основно средство тужене и које је на њеном управљању. Због тога је тужена била дужна да обезбједи потпорни изолатор од утјецаја вањских штетних дејстава, па његово разарање није ни у каквој вези са тужитељичиним поступцима, и зато она не може сносити било какве посљедице.

Тужена у ревизији указује да је до штете дошло «у вријеме ратних дејстава», међутим, током поступка ничим конкретним није доказала, нити је указивала на то да би оштећење потпорних изолатора могло бити посљедица «ратних дејстава». Напротив, ни тужена током поступка пред првостепеним судом на тражење вјештака Л. П., није доставила «план превентивних прегледа, затим ревизију вода», из којих би се видјело «стање водича изолатора, струјних стезаљки, стубова до слоја околине вода».

Како се у овом случају ради о штети насталој од употребе опасне ствари у смислу одредбе чл. 177. ЗОО, терет доказа да тужена није одговорна за насталу штету лежи на њој, а у том правцу није понудила ни један доказ на основу којег би се могао извести закључак да није одговорна, односно да ни дјелимично није одговорна за насталу штету.

Стога истицање ових приговора имају карактер побијања другостепене пресуде због погрешног, односно непотпуног утврђења чињеничног стања, што је у поступку одлучивања о ревизији искључено у смислу одредби чл. 385. ст. 3. Закона о парничном поступку («Сл. лист СФРЈ»; бр. 4/77 до 35/91, и «Службени гласник РС»; бр. 17/93 до 32/94, у даљем тексту: ЗПП).

Такође, је неоснована тврдња тужене да је пожар у кући тужитељице «могао настати због неисправности унутрашњих електроинсталација услед старости и механичких оштећења, што у свом налазу наводи вјештак Л. П., а на што се не осврће нити о томе другостепени суд даје било какве разлоге». Овај вјештак чији налаз и мишљење је сагласно налазу и мишљењу вјештака В. С., о овим питањима се само узгред изјаснио (уколико је вриједност отпора уземљења висока... може се појавити напон нуле нисконапонске мреже а тиме и нуле електроинсталације у кући што може да изазове пожар нарочито ако је инсталација ослабљена услед старости или механичких оштећења»), што не може бити поуздан доказ. Вјештак С. В. који је у поступку обезбјеђења доказа вршено од првостепеног суда током увиђаја 4.12.1992. године, вршио преглед изгорјеле куће тужитељице у којој су изгорјеле и све електроинсталације, није се о томе изјашњавао, јер тих инсталација није ни било, које су како је већ речено изгорјеле у кући тужитељице, из чега би се могло закључити да није ни могао запазити таква оштећења.

Чланом 107. ст. 1. у вези с чланом 220. Закона о парничном поступку («Службени гласник РС»; бр. 58/03 до 74/05, у даљем тексту: ЗПП РС), који се на основу одредби чл. 456. ст. 1. ЗПП РС, има примјенити на овај случај, прописано је да ће суд одбити провођење процесних радњи који нису битне за поступак. Полазећи од тих одредаба, другостепени суд није уважио жалбене наводе о потреби вјештачења од института Е.Ф. у С. С. или неког другог Е. Ф. Одбијањем приједлога за провођење ове врсте вјештачења, туженој није ускраћена могућност да расправља пред судом, па тиме није ни почињена битна повреда одредаба парничног поступка из чл. 354. ст. 2. тачка 7. ЗПП, како се неосновано тврди у ревизији тужене.

Тужена у ревизији указује да се овај спор требао разрјешити примјеном одредби чл. 177. ЗОО у вези с одредбом чл. 34. и 35. Општих услова за испоруку електричне енергије («Службени

гласник РС», бр. 23/94), « јер се из утврђеног чињеничног стања не може одбацити ни могућност да је до избијања пожара дошло због неисправности унутрашњег прикључка а обавеза одржавања тог прикључка је на страни тужитељице». Могућност да је до избијања пожара дошло од неисправности унутрашњег прикључка је само претпоставка тужене, која није верификована током првостепеног поступка, па се ни пресуде нижестепених судова нису могле на таквој претпоставци заснивати.

Првостепеном пресудом затезне камате на главни дуг, по члану 277. ЗОО досуђена је почев од дана подношења тужбе 29.6.1993. године од када тужитељица захтјевом тражи њено плаћање.

Потраживање тужитељице по основу накнаде штете за кућу изгорјелу у пожару, као и електроинсталације у њој изражене су у динарским износима (13.494,620 динара за кућу и 1.247.000 за електроинсталације) у вријеме настанка штете 3.8.1992. године. Ови износи конвертовани су на дан 4.5.2002. године у износу од 31.684 DEM, односно 2.660,32 DEM, сада исто толико изражено у КМ, укупно износ од 34.341,16 КМ. Пошто је процјена и конверзија извршена у DEM валуту, тужитељици се на потраживање од 34.341,16 DEM могла досудити камата од 29.6.1993. године, али само у висини каматне стопе коју су комерцијалне банке у Р. С. плаћале у то вријеме на штене улоге по виђењу у DEM валути до 18.5.2001. године. Вриједност тужитељичиних покретних ствари изгорјелих у кући изражена у динарима конвертована је у DEM валуту дана 28.4.1994. године и коначно снижена на главној расправи пред другостепеним судом на износ од 12.030 DEM. Стога тужитељици припада камата на овај износ од тог дана тј. 28.4.1994. године по каматној стопи коју су комерцијалне банке у РС плаћале на штедне улоге по виђењу на ту валуту (DEM).

Закон о висини стопе затезне камате («Службени гласник РС», 19/01), ступио је на снагу 19.5.2001. године и од тада до исплате на наведене износе изражене у конвертибилним маркама тужитељици припада камата прописана овим законом.

Оваква одлука о камати заснована је на пракси судова у примјени одредаба чл. 277. и 186. ЗОО у случајевима када се динарска потраживања конвертују у неку чврсту валуту (најчешће у DEM валути, која је у то вријеме била у оптицају као средство плаћања у Р. С.).

Остали наводи ревизије нису од утјецаја на законитост и правилност нижестепених пресуда.

Према томе, одлука другостепеног суда о плаћању главног дуга у износу од 46.371,16 КМ, нема недостатака на које указује ревизија тужене, односно на које овај суд пази по службеној дужности.

Насупрот томе, одлука о камати у другостепеној пресуди заснована је на погрешној примјени материјалног права.

Ревизија тужене је због тога одбијена као неоснована у односу на главни дуг, а дјелимично основана у погледу камате, па је другостепена пресуда преиначена и одлучено као у изреци на основу одредби члана 393. ЗПП, у вези с чл. 456. ст. 1. 461. и 250. ст. 1. ЗПП РС.

Предсједник вијећа
Стака Гојковић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић